

MOMBASA COUNTY ASSEMBLY**HANSARD REPORT**Thursday, 1st December, 2016

The House met at 2.38pm.

*(Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid) in the Chair)***PRAYERS****Deputy Speaker** (Hon. Mswabah Rashid): Members you may seat. Clerk.**STATEMENTS**

Hon Lucy Chizi Chireri.

Hon (Mrs) Chireri: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa kunipa fursa hii. Mheshimiwa Spika niko na malalamishi kidogo kutoka kwa wananchi wangu wa eneo la Mtopanga Ward.

Kuna sehemu ya *public utility* ambayo iko ndani ya Mtopanga *estate* ikiwa ni sehemu ya Murji; sehemu ile Mheshimiwa Spika tukirudi nyuma tulipewa na Waziri wetu wa ardhi akiwa ni Mheshimiwa Thoya tulienda pale tukatengeza *site visit* tukaingia pale na pale wananchi wakapewa wakaambiwa ni ardhi ya umma.

Kwa hivyo wananchi waliomba ile sehemu wafanye maendeleo sehemu ile wakaamua wakajenga nyumba ya Chifu, Waziri ambaye aliitikia ameamrisha kazi ifanywe alafu wananchi wafanye maendeleo.

Mheshimiwa Spika kufikia sasa kimekuwa ni kitendawili kila ukifika *plan* haija tengenezwa, kila ukifika kwa wale wahusika *plan* haijatengenezwa sasa imekuwa ni jambo la kuchezeana na kuchengana huku na huku. Naona kuna watu mahali ambao wanachezea kazi yao ndio maana Mheshimiwa Spika nimeleta kilio hichi ndani ya Bunge tuweze kujua tutafanya nini. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Thank you very much, Chairman Committee of Planning, Lands and Housing.**Hon Faraj:** Yes?**Deputy Speaker** (Hon. Mswabah Rashid): Do you have an answer for that?**Hon Faraj:** Mr. Speaker I would request this House to be given time so that we can deliberate on the issues that have been raised by the Hon Member so that in the next sitting we will be able to avail the information in a more informed manner, thank you.**Deputy Speaker** (Hon. Mswabah Rashid): It is a statement it cannot be discussed, so I just want you to investigate with your Committee of which where you will investigate the matter and bring an answer to this House you have two weeks. Yes Clerk, yes Hon Hatimy?**Hon Hatimy:** Hon Speaker I have a statement.**Deputy Speaker** (Hon. Mswabah Rashid): Yes but we have an order and we will come to you later because now we have Hon Fadhili with a statement, we will come to you.**Deputy Speaker** (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Fadhili.**Hon. Mwalimu:** Ahsante Mheshimiwa Spika kwa kunipa fursa hii. Mheshimiwa Spika naona waheshimiwa walioniunga mkono jana tunafuraha sana; mimi ningependa kujua kutoka kwa Mwenyekiti wa fedha nimeona tumeshtakiwa na tumeambiwa tulipe malimbukizi ya fedha sijui Mheshimiwa Mwenyekiti wa fedha atachukua hatua gani kuleta swala hili kwa Seneti maana hatuna Seneta hapa ndani ya Mombasa ambaye anaweza kututetea katika maswala kama haya...*(Applause)*

Mheshimiwa Spika huu ulikuwa uonevu wa hali ya juu, ikiwa tumeshinda katika kukusanya kwa fedha katika Kaunti yetu...

(Applause)

Leo hii tunaanza kuhujumiwa Mheshimiwa Spika ningependa Mheshimiwa Mwenyekiti wa fedha atuambie kama yeye atabeba jukumu apeleke malamiko yetu Seneti kwa sababu nimesema hapo awali hatuna Seneta ambaye anaweza kuingilia kati kututetea katika maswala kama haya. Mheshimiwa Spika naam ahsante pia kwa kunipa wakati huu mimi nilikuwa nimesimama kuomba Nyumba hii tujue tunajipanga...

(Interruption)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Hon Lucy Chizi what is it?

Hon (Mrs) Chireri: Ahsante sana Mheshimiwa Spika naona Mheshimiwa mwenzangu amekuja na swala mbadala zuri lakini naona ana mipango mingine lile swala ningependa tulijadali kidogo...

(Applause)

Ni maombi yangu Mheshimiwa Spika hatuna Seneta Mombasa Kaunti wa kututetea kwa hivyo tulijadili Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon what is it?

Hon Wangudi: Ahsante Mheshimiwa Spika utupe fursa tuweze kuligusia swala hili, swala ambalo linaathiri Kaunti yetu twaomba kwa heshima uturuhusu Bwana Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Okay we have got an Order paper and we have several businesses, so I think we should finish these statements first then we can come back to asking the House, it is you who will decide not me. Hon Fadhili can we have your request for statement as per the Order paper.

Hon. Mwalimu: Ahsante Mheshimiwa Spika, mimi nilikuwa nimeomba Mheshimiwa Mwenyekiti ambaye yuko ndani ya Nyumba hii alikuwa atujibu alafu baada ya kutujibu hapo tutapata mwelekeo ni kwa njia gani tutaweza chukua.

Mheshimiwa Spika hata kwa kupitia kiti chako niko tayari mimi kubeba bendera ya Kaunti tuende huko Seneti...

(Applause)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Can you please stick to one subject.

Hon. Mwalimu: Mheshimiwa Spika nafikiri kuilikuwa na *typing error* hiyo ndio ilikuwa taarifa yangu ya kutoa ndani ya Nyumba hii. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Mheshimiwa Mary Akinyi, Hon Mary Akinyi is not in the House, Hon Serah Nyamvula.

Hon (Mrs) Nyamvula: Ahsante Mheshimiwa Spika. Mimi Mheshimiwa Spika leo nimesimama kuzungumzia swala ambalo ni la dharura. Juzi tulikuwa na mkutano...

(Interruption)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Order Members! Order!

Hon (Mrs) Nyamvula: Juzi nilienda mkutano kule Bandari College. Mkutano wa kina mama wa *union* na tulipokuwa pale na mkutano mzuri sana kwa jambo moja kwa wale wakubwa wa pale *union* ambao wanakaa hapa Mombasa walisema kwamba walishuhudia na wakatuambia ya kwamba sisi kama serikali ya Kaunti hatuwakilishwi kwa ile Kamati ambayo inaitwa *court users committee* na wakatuambia hasa kwa nini sisi hatuwakilishwi.

Ile Kamati mimi naijua nilikiwa mtetezi wa haki za watoto kunakuwa na Kamati ambayo ni ya *court users* watu wanakaa wanajiachilia wakiona kuna mambo ambayo yanaendelea kortini sasa na hao siku ya Kamati ikifika watagusia kila mtu wa mashirika yasio kuwa ya kiserikali

yaani *NGO's*, na mashirika tofauti tofauti kuhusia kama kesi kwa ufupi ni kwamba sisi tuko pale, na sio Bunge peke yake mpaka serikali ya Kaunti hatuko katika ile Kamati.

Ndio nikaona hili swala niliulize ni kwa nini sisi hatuko na hatuwakilishi katika ile Kamati, ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Saad Faraj what is it?

Hon Faraj: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mheshimiwa Spika sisi kama watu ambao kwamba hatuna elimu ya maswala anayoyazungumza Mheshimiwa Serah Nyamvula ilikuwa kidogo maneno yake atufahamishe zaidi manake tuko katika hali ya utata kwa kutofahamu malengo hasaa ya hiyo Kamati ni kitu gani, inatarajia kufanya shughuli gani ili sisi tuwepo pale ndani kusaidia watu wetu. Ahsante.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Hon Serah Nyamvula can you enlighten the House.

Hon (Mrs) Nyamvula: Naam kwa ufupi ni kwamba hii ni Kamati ya Leba inaangalia...

(Interruption)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Kamati ya?

Hon (Mrs) Nyamvula: Leba, Inaangalia mambo ya haki vile ilivyo. Kwa hivyo mimi nauliza Mheshimiwa Spika sitaki kukufundisha kazi yako, ni kwamba tupate majibu kutoka kwa Kamati iende itafute kwa nini hatuko pale alafu ituletee majibu. Ahsante.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Thank you so I think this is a matter maybe I can give it to the Majority leader, he is the best to answer that, so Majority leader you should come with an answer in less than two weeks in this House, Deputy Majority is not there, the Majority leader but the Clerk please inform the Majority leader, Suleiman Boma.

Hon Boma: Ahsante sana Mheshimiwa Spika ningependa kutoa taarifa yangu kuhusu swala la uzoaji taka katika Likoni *Sub-county*.

Uzoaji taka hapo zamani katika Likoni *Sub-county* ulikuwa unazolewa vizuri lakini hivi sasa tuko karibu wiki tatu, ukitoka tu katika feri takataka zimemwaga katika barabara yote na hii ni aibu kubwa sana.

Hii ni barabara kubwa ambayo inapeleka watu tofauti tofauti; inapeleka watu kwa Kaunti tofauti kupitia wakiwemo watalii na takataka zile zinaonekana katika barabara, wananchi sasa wameanza kulalamika kuhusu swala la hizi taka taka. Kwa hiyo naomba idara husika ihakikishe takataka hizo zimeondolewa katika bara bara, ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Committee on Environment, Chairman you have an answer right away as to why the garbage is not collected?

Hon. (Ms) Zainab Mumba: Ahsante sana Mheshimiwa Spika hata pia mimi najua kwamba takataka katika si Likoni peke yake katika Kaunti nzima ni kweli ziko, lakini kuna sababu. Sababu ni kwamba fedha hakuna; pesa hakuna kwa sasa na kwa hivyo hilo swala nitalichukulia muhimu nitahakikisha kuanzia hizo takataka za Likoni zile zimeondoshwa. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Hon. Suleiman Boma that's your answer, are you satisfied, let's see till Monday from today till Monday they will be collected. Yes Hon. Hatimy?

Hon. Mohamed Hatimy: Mheshimiwa Spika nasimama mbele ya Nyumba hii kutaka kueleza Nyumba hii kuwa jana *Commission on Revenue Allocation (CRA)* walikuwa wako hapa Mombasa wakiwa na sherehe za kutoa zawadi.

Kama tunavyojua kuwa CRA sasa imefika wakati wao wa kuenda na kwa hivyo jana Mheshimiwa Spika Kaunti ya Mombasa iliweza kupata zawadi ya Kaunti ya kwanza *best award in improving County in terms of under revenue collection....*

(Applause)

Trophy tuliyopatiwa ndio hii Mheshimiwa Spika nafikiri mwanzo itakuwa ni jambo nzuri ikiwa sisi ambao tuko hapa pia tupate kupiga picha nayo hii.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Can I see it please?

(Applause)

(Clerk handed over the Trophy to the Deputy Speaker (Hon Mswabah Rashid))

Hon. Mohamed Hatimy: Iwe ni ukumbusho (*Inaudible*) kwa sababu Mheshimiwa Spika tumeanza kukusanya 1.2, tukaenda 1.7 tukapanda 2.4 na sasa tumepanda tuko 2.9.

Mipangilio ni kwamba yaonekana kuna *achievements* fulani ambazo zinapatikana Mheshimiwa Spika; ni kweli maneno ya Mheshimiwa Fadhi kama alivyosema kwa hivyo naomba Nyumba hii iweze kujadili juu ya ofisi ya kuwa sisi ni mayatima hatuna mtu wa kutuwakilisha kwa Seneti na kama umesoma gazeti ya leo utaona kwamba tunadaiwa mamilioni ya pesa kwa Kenya Feri.

Kwa hivyo nafikiri itakuwa ni jambo la busara na twataka kuwahakikishia kuwa hatujakubali na tutafanya rufaa tuhakikishe kuwa haki imefanyika kwa sababu kwa mujibu wa katiba kuwa kila kitu kilicho ndani ya Mombasa; barabara ama ardhi ama kitu chochote ni cha Kaunti lakini leo tunaambiwa mahali kama pale si kwa Kaunti na tulipe riba ya milioni mbili kila mwezi ambapo nafikiri ni dhulma ya hali ya juu baada ya kulipa zile pesa na riba juu.

Kwa hivyo Mheshimiwa Spika nafikiri usawa watu kuongea jambo hili na sisi tuchukue msimamo wetu, ahsante sana.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Okay Members as many as of opinion that this House debate a statement.

(Question put and agreed to)

(Silence)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Now Members since we have another business, we have a Motion, am giving this statement to be discussed in not more than 20 minutes, yes Hon. Fadhi?

Hon. Mwalimu: Ahsante Mheshimiwa Spika, nimesimama na masikitiko kwanza huu ukiwa ni mwaka wa lala salama; mwaka wa fedha wa lala salama, miaka yote ambayo tumekuwa hapa hata siku moja hatujawahi kuona Seneta amekuja yeye tu mwenyewe ndani ya Bunge hili kuja kutueleza ni mazuri gani ambayo ametutetea katika Bunge la Seneti.

Twaona ma Seneta wengine wakifanya kazi zao vizuri wakitetea Kaunti zao iweze kuongezewa fedha ambazo wanapata kutoka kwa *treasury*, sisi tunaona Kaunti zengine zaweza kupewa rasilimali ambazo ziko katika Kaunti zile, wengine wana wagawanya hata nusu kwa nusu na serikali, kwa nini iwe Kaunti yetu ya Mombasa tuwe hatuna mtu tunaweza sema na mimi nataka ninukuliwe vizuri hatuna mtu ama hatuna Seneta wa kutetea vilio vyetu kama hivi.

Mheshimiwa Spika hii iliyotokea juzi ni kama dhulma ama kama ni siasa ya kuwa tuwe tunalipa Kenya feru mamilioni ya pesa tuweze kulipa kiingilio cha feru ilhali katiba iko wazi tumeruhusu shughuli zengine wafanye Kenya feru lakini hii ni kudhalilishwa kwa hali ya juu.

Zile sehemu za kugesha za matatu ambazo Kaunti inaingia zikusanye ziongeze mapato kama hayo tumepata ushindi wa Kaunti bora zinazoweza kukusanya fedha leo twaanza kudhulumiwa twakatwa miguu ili tusisonge.

Mheshimiwa Spika mimi naomba Nyumba hii lau yaweza kama nilipokuwa nimesema pale awali Mwenyekiti wa Kamati ya fedha kama anaweza yeye aende huko Seneti wapeleke rufaa ama Wabunge wa hapa watoke wapeleke hio rufaa huko ama *petition* ama nipeleke *petition* ya kuwa hatuna mtetezi.

Mambo kama haya tunajua hizi ni idara mbili tofauti Mheshimiwa Spika kote tunaheshimu na pia sisi tuheshimiwe, inasikitisha tunaambiwa ati sheria mbili ambazo tumepitisha ndani ya Bunge hili ati haziko kikatiba hazifai kikatiba, sheria ya feri na sheria ya KPA kivipi huku ni kuhujumiwa na ikiwa hatutazungumza haki zetu hatuta simama kujipanga.

Mimi naona tutapanga kwa maana watu wameanza kutupanga na lakini mimi nina imani kama si leo basi kesho kama watakaokuja tutakuwa pia tumepata mtetezi katika Seneti, Mheshimiwa Spika mambo haya yatakwisha vizazi vitakavyokuja vitakuja kujua kuwa zile sheria ambazo tumeweza kuzipitisha ndani ya Bunge hili ambazo korti imesema ni kinyume cha katiba, kesho vizazi vyetu vitakuja kusherehekea sheria zile ambazo tumeweza kuzipitisha sisi kama waanzilishi wa Kaunti ya Mombasa.

Na naomba Mheshimiwa Mwenyekiti asichukulie jambo hili kwa hadhi ya juu Mheshimiwa aweze kuangalia ni namna gani twaweza fanya ili tupeleke malalamiko yetu wajua Kaunti inaweza kupiga rufaa na sisi twataka kilio chetu kisikike tuondoke katika hii kulaliwa, ahsante.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon. Karume.

Hon. Karume: Ahsante sana Mheshimiwa Spika, kama vile mwenzangu alivyotangulia kusema hakuna yeyote kati yetu hata Mombasa nzima ambaye anaweza furahia yale yameongewa.

Mheshimiwa Mwenyekiti wetu wa nguvu sana wa fedha ametangulia kutupa habari njema sana kulingana na bidii, juhudi za Kaunti yetu ya Mombasa kwa upande wa kukusanya mapato lakini nashangaa bado twaendelea kupigwa vita twafanya bidii huku tumeng'ang'ana kufikia tulipofikia tena wanajaribu kutupokonya kwa njia nyengine.

Mheshimiwa Spika hii ni siasa mbaya na sisi wakaazi wa Mombasa hatutakubali kuadhibiwa kwa ajili ya misimamo yetu, misimamo yetu ni ile ile na hatutakubali kurudi nyuma.

Sheria iko wazi, Seneti iko pale kwa sababu ya serikali ya Kaunti na wakati unakuta kwamba sisi sauti yetu haisikizwi kwenye Seneti inamaanisha kwamba kwa upande wa Seneti Kaunti ya Mombasa ni mayatima, kwa nini tuwe mayatima tunaye ambaye yuko pale kwa ajili yetu tofauti za zikisiasa huwa tunaziweka kando ikifika wakati wa kazi kwa sababu wakenya wote walipiga kura wawe walikuwa na msimamo upi lakini wanahitaji huduma kutoka kwa serikali yetu.

Kwa hivyo Mheshimiwa Spika inafika wakati ambao hata ikibidi sisi kulingana na mwenzetu alivyotangulia kusema *petition* tutaibeba tupeleke kwa Seneti na endapo sheria inaweza kufanyiwa ukarabati tunayo tumaini ya kuangusha maseneta ambao wanatuangusha kikazi...

(Applause)

Huku tunakoelekea muda wetu unayoyoma na ikiwa itakuwa ni mambo na kupigana vita wenyewe ambapo kwahitajika kupata huduma ikiwa Mheshimiwa Gavana ana ng'ang'ana sisi ambao tuko nyuma yake tunaona kuna yule ambaye anajaribu kuleta yale mambo ambayo anayaleta tunahitajika kutumia uwezo tuliopatiwa kikatiba na nguvu zote ambazo ziko tunahitaji kuzitumia na Mheshimiwa wale wote ambao wanafanya kazi kwa bidii tujitokeze tukaunge mkono kuwapa nguvu.

Sisi ndio maaskari watetezi wa Mheshimiwa Gavana na hatutakikani kurudi nyuma kuonekana kana kwamba wale ambao wanatuletea vita kwa njia zote zile ama popote pale sisi tunatakikana tujitokeze na wananchi waelewe kwamba tunaelewa kazi yetu Mheshimiwa Spika.

Ninaunga mkono yale yaliyosemwa na mwenzetu na Mwenyekiti wetu wa fedha tung'ang'ane tuhakikishe kwamba haki imetengenezeka na Kaunti 001 imeendelea kusimama kama 001 vile imeonekana, ahsante sana Mheshimiwa Spika.

(Applause)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Saad Faraj.

Hon. Faraj: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa fursa hii. Mheshimiwa Spika nitaanza kupongeza sote pamoja na *executive* kwa kazi nzuri ambayo tumeweza kutekeleza kufikia malengo ambayo tumeweza kufikia hususan katika maswala ya ukusanyaji wa fedha katika Kaunti hii.

Jambo la pili la muhimu zaidi Mheshimiwa Spika ni kuhusiana na matatizo ambayo sisi tunaendelea kukumbana nayo kila leo tukiwa tuko katika hali zetu za kikazi na kutekeleza majukumu yetu kwa watu wetu.

Mheshimiwa Bwana Spika hizi dhulma ambazo kwamba zinaendelea dhidi ya Kaunti ya Mombasa ni zile zile za kihistoria ambazo tulikuwa tukizizungumza tangu jadi na ni wajibu wetu sisi kama viongozi kusimama dhidi ya watu ambao kwamba wanataka kutuvuruga sisi na kutumalizia uchumi wa Kaunti yetu hii.

Mheshimiwa Bwana Spika ukiangalia Kaunti zingine na ukitoa mfano kama Kaunti ya Narok kuna rasilmali ambayo iko kule ambayo kwamba kila rasilmali inayopatikana pale nusu yake kinaingia katika serikali ya Kaunti ya Narok.

Hivi sasa kuna mjadala unaendelea kuhusiana na mapato ya mafuta ambayo pia iko katika mjadala kuangalia watu wa kule watapata asilimia ngapi watu wa kule watapata ili kukuza uchumi wao na kukuza mji wao na Kaunti yao.

Masikitiko Bwana Spika yako hapa jana sisi tumechukua ushindi kwa kujikakamua kuhakikisha tunakusanya pesa zaidi kuliko Kaunti yoyote Kenya; ilikuwa serikali kuu isimame na watu wa Mombasa, isimame na serikali ya Mombasa kwa kujitahidi kuweza kufikia malengo kama haya sio rahisi na ilikuwa ni wajibu wao ikiwa kuna jambo lolote la kuongezea serikali ya Mheshimiwa Uhuru Kenyatta wawe wakitupatia sisi kwa ile bidii ambayo tunaifanya.

Walakini Mheshimiwa Spika imekuwa sisi tufanye bidii, tujitahidi, tujinyime, tujikamue, tujikoseshe yale mambo ambayo yanahitaji kutekelezwa kisheria ili kutekeleza majukumu yetu lakini huku nako tunajaribu kumalizwa tunaambiwa feri ile kuegesha, ile sehemu ilioko pale inafaa kuregeshwa kwa Kenya Ferry na tunafaa kulipa fidia ya thamani fulani.

Hii ni dhulma Mheshimiwa Spika, ni dhulma ya kihistoria ambayo inaendelea na mfano wake ni ule ule wa Waitiki, mfano wake ni ule ule wa kwamba tunazidi kulemezwa na maswala ya korti na *Ferry* ambayo kikatiba ni haki yetu sisi.

Haya mambo mawili; Feri na bandari ni kuwa iko chini yetu sisi Mheshimiwa Spika, sisi kama viongozi tusimame tukiondoka katika uongozi huu tuwe ni watu tumeleta mabadiliko na tumeacha mfumo wa maisha bora kuliko tulivyopata sisi tukiingia...

(Applause)

Na ikiwa tutatoka ilhali serikali kuu imetukanyaga wananchi wanaona na ni wajibu wetu kuwatetea hata kama yale mambo yanashinda kufanyika lakini wananchi kule mashinani wapate kuona na kushuhudia kuwa sisi tumesimama na watu wetu.

Mheshimiwa Spika ni lazima serikali ya Kaunti ya Mombasa, Bunge la Kaunti ya Mombasa isimame na ukweli kwa sababu sisi tumewekwa hapa na watu ambao wametuchagua na kutuamini kuwa tutakuja kuleta mabadiliko katika mipango yao na maisha yao...

(Applause)

Na ikiwa sisi hatutaweza kufanya mabadiliko yale Mheshimiwa Spika ni wajibu wetu wananchi waone ile bidii ambayo sisi tunaifanya kuhakikisha haki imeweza kupatikane, kwa hivyo sisi yetu ni kuilaumu serikali ya Jubilee kuingisha siasa katika maswala, katika haki, katika mambo ambayo yangeleta mabadiliko kwa wananchi.

Siasa yetu ni yetu sisi kama wanasiasa lakini mwananchi maendeleo ni haki yake kupata kutoka kwa serikali kuu na kuyapata maendeleo yake kutoka kwa serikali ya Kaunti. Ahsante sana Mheshimiwa.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Patrick Siminyu.

Hon Siminyu: Ahsante Bwana Spika kwa kunipatia fursa kuchangia mada ambayo iko kwa meza wakati huu. Bwana Spika ni wakati wa viongozi wa Mombasa kusema imetosha na imetosha kweli; ukiangalia maswala ya mashamba *Central* wanalipiwa na serikali Mombasa tunajilipia.

Ukiangalia katika Kaunti 47 Mombasa ndio imewekwa *County Commissioner* ambaye ni Marwa na siasa ili apigane na serikali; ukiangalia katika maswala ya viongozi kufuatiliziwa hata maisha yao ya nyumbani ni Kaunti ya Mombasa imekuwa dhambi ukiwa na msimamo wa kisiasa, imekuwa dhambi ukiwa ukisema upinzani, ukiwa na msimamo wa kila jambo.

Mheshimiwa Spika mimi ningeomba kama serikali ya Kaunti iweke rufaa na kama ingezekana twende mpaka kwa *Court of Appeal* kwa sababu ni jambo la kusikitisha kwamba ardhi ambayo ni yetu kukusanya ushuru ambao unatajikana uwe kukaribisha watu Mombasa.

Mheshimiwa Spika hilo ni jambo la kusikitisha kwamba Nyumba hii inatengeza sheria tukishauriwa na mawakili kisha inasemekana sheria hio iko kinyume cha katiba; kama vile mahakama inasemekana sisi kama Nyumba tusiingilie kazi ya mahakama kisheria Jumba hili lina

nguvu kama vile vile mahakama na tulipewa hii nguvu na katiba ya Kenya na wakati tunataka ufafanuzi wa sheria pengine nafikiri *Court of Appeal* iangalie hii ili itupe uamuzi wa busara wa kikatiba.

Mheshimiwa Spika mimi ningeomba sisi kama viongozi wa Mombasa tupigane manake sasa yule ambaye anatakikana kwenda Seneti manake mwakilishi ambaye anatakikana atetee maswala ya Mombasa ni Seneta wetu wa Mombasa lakini yeye badala ya kutetea maswala yale ambayo yanatakikana kuhakikisha ushuru wa Mombasa yeye amekuwa *Auditor General* ambapo kazi ambazo zatakikana zifanywe na *Auditor General* yuazifanya yeye.

Kuna shirika la kupambana na ufisadi yaani *Anti Corruption Commission* ambayo imetengenezwa yuazifanya yeye, kama maswala ya maonevu kwa sababu ni mtoto wetu maonevu ambayo yanafanyika ya kihistoria kama ya mashamba ya Waitiki hatujamsikia akisema kimya hata hajapeleka Seneti.

Nashukuru Kaunti ya 001 ambayo imekuwa 001 tena kwa kupewa hio shahada ya kuonyesha vile tunafanya kazi yetu ya kuhakikisha ushuru wa Mombasa umekusanywa kushinda Kaunti zote za Kenya hii na huu ushuru si eti tunazitumia *direct* tunaziweka kwa *account* tunakubaliwa na serikali kuzitumia na hata hizi senti tunazokusanya tunaziweka kwa mfuko wa serikali na tunasaidia serikali kuleta maendeleo.

Nashangaa sasa mahakama tena inatoa uamuzi wa kutatanisha, hili tulichukue *serious* inavyotakikana na tumwambie Seneta acha kulala awache kulala bali aamke aseme maswala ambayo yanahusu Mombasa asiwe siku zote ni kukosoa ambapo juzi pia alifanya mpaka Gavana wetu akaitwa mpaka Seneti na akapatikana hajafanya jambo lolote.

Kama anafanya Seneti inakuwa ni maskani ya kuenda na kupeleka *mushene* manake huo ni *mushene* apeleke jambo ambalo lina ukweli anajua ukweli lakini kwa sababu alikuwa anataka kudhalilisha Gavana wetu ndiposa akampeleka Seneti.

Kwa hivyo ma Seneta wale wamechaguliwa wote waache kufanya siasa kwa sababu kila Seneta utakaye msikia sasa anataka kuwa Gavana; kwa hivyo waache kufanya siasa wapiganie maswala ya Kaunti zile ambazo wanaziwakilisha. Ahsante sana Bwana Spika kwa kunipatia fursa.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Ndanda, then Hon Wangudi.

Hon Mohamed Ndanda: Ahsante Mheshimiwa Spika hoja hii ambayo imeletwa na Mheshimiwa Fadhihi ningetaka hata mimi niweke maneno yangu mawili matatu kwa sababu ni wakati ambao sasa kila mtu ameamka kuangalia mwaka wa 2017, hata hivyo nataka niseme kwamba mambo haya yanadhihirisha wazi ya kwamba watu wote sasa wanaunga nguvu ili waweze kupigana na Gavana 001 kwa sababu ya zile kazi ambazo amejaribu kung'ang'ana nazo na wasione ya kwamba Mombasa ni rahisi.

Kama vile wanavyosema wengine pia tuliwaona juzi wakimuita Gavana *an academic dwarf* hali ni hao ndio hawaelewi na Gavana wetu juzi aliwajibu kisawasawa na hawa pia huyu Seneta ambaye alichaguliwa kwa maslahi ya Kaunti ya Mombasa ni lazima sasa kama vile imezungumzwa na mwenzangu Mheshimiwa Spika ni lazima pia taarifa maalum kuhusiana na matamshi yake kwa sababu matamshi yake hayajengi maisha ya mtu wa Mombasa bali yanabomoa kwa sababu anapeana *negative attitude*, anapeana mambo ambayo si ya ukweli, mambo ambayo anazungumza ni kuwavunja moyo watu wa Mombasa ilhali utendaji kazi unaonekana ni vipi atasema ya kuwa sheria ambazo tulipitisha katika Jumba hili ni za uongo na sisi tulifwata katiba ya Kenya.

Sisi tunajua *supreme laws* zinatokana na Katiba; *ferries and harbours* zimekuwa ni majukumu ya Kaunti leo hii yeye kama anaweza kudanganya na kupeleka fitna ziende katika

korti hata mimi nitazungumza kama vile ndugu yangu wa Tudor amesema ya kwamba kama korti inasema tusiingilie majukumu yao na hio korti pia isiingilie majukumu ya watungaji sheria.

Kwa sababu tunaona kwa upande mwingine hata kama korti zinaendeshwa na serikali kuu eti ni Jubilee hapa Mombasa tuko na watu wa Mombasa watu wa serikali kuu labda atabaki Mheshimiwa Uhuru Kenyatta na Ruto wako huko kwao na sisi hapa pia tunasema tuko Mombasa na lazima sheria ifatike vizuri.

Harbours and ferries ziko hapa kwetu bandarini; iko kwetu na iko katika katiba na si kwetu iko katika Kaunti nikisema kwetu ni kwamba zile ni mali ambazo zinatajikana kuendelezwa na serikali ya Kaunti.

Kwa hivyo zile porojo porojo zote ni lazima Mheshimiwa nataka nikuombe nilizama hizi ni ngoma za siasa na ngoma za siasa silaha yake ni mdomo zijibiwe ipasavyo, yule anayetaka kuleta nywe nywe nasema nywe nywe tupo na tutajibu mambo haya lakini korti tunasisitiza nayo pia ijue ya kwamba katiba ndio *supreme law* ya hapa Kenya na sisi hatukufanya makosa na iwapo wanahitaji *justification* basi sisi tuko tayari na nataka nikumbushe pia Bunge hili ya kuwa si swala hili peke yake ambalo tuliweza kuwasiliana na CRA.

Sisi wenyewe kwa sababu ni majukumu ya Seneta na hatuna Seneta tulikuwa na mambo mengi kama ugavi wa pesa zetu, walikuwa wanazizembea zembea Mheshimiwa Hatimy ambaye tulisaidiana naye wakati ule na Kamati ya fedha tulipeleka barua zetu wenyewe na pesa wakatukubalia wakaendelea kutuongoza.

Kwa hivyo Mheshimiwa Spika kupitia Kiti chako ni lazima uangalie ya kwamba na uweze kutoa uamuzi unaofaa ili bwana yule ambaye ameshindwa kuwatetea watu wa Mombasa Kaunti basi ajue ya kwamba sisi tuko na hatutalala mpaka 2017. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Wangudi.

Hon Wangudi: Ahsante Mheshimiwa Spika kwa fursa hii na mimi niweze kuchangia katika hoja ambayo imeletwa juu ya meza ndani ya Jumba hili na Mheshimiwa mwakilishi eneo la Port Ritz.

Mheshimiwa Spika nilikuwa nimeomba nafasi kuzungumza hapo mwanzoni ili niweze kuachia wenzangu wachangie kwa sababu mengi yameshazungumzwa na umenipa nafasi hii ya mwisho mwisho naona haya Mheshimiwa kutoa maoni yangu ni vile tu siwezi kubali kuacha mjadala huu bila kutoa mchango wangu.

Mheshimiwa Spika matukio yanayotokea katika Kaunti hii si mageni ningependa kukumbusha wenzangu ambao ni waheshimiwa ndani ya Jumba hili ya kwamba taifa hili wakati mmoja liliishi chini ya mkoloni ambaye ni mbeberu.

Mheshimiwa Spika taifa hili wakati mmoja liliiongozwa na chama kimoja, wakati mmoja lilikaa kama ambaye halina katiba tofauti na hivi sasa maswala haya yote hayakuja bure wala taifa hili, kwa hivi sasa halikujikuta katika hali hii ni matukio ambayo yamekuweko na kwa sababu ya uzalendo na kupigana kwa nguvu zaidi ndio hivi leo tunaishi ndani ya katiba mpya kama wenzetu wanavyosema waliokwenda shule.

Kwa hivi sasa tuko na mfumo wa vyama vingi, kwa hivi sasa tuko na uhuru isipokuwa kuna ukoloni mambo leo ambao unajaribu kupenyeza ndani ya uhuru wetu na ukoloni mambo leo unauona hivi sasa Mheshimiwa Spika.

Mheshimiwa Spika kuna matukio ambayo yamepelekea paka sisi hivi sasa kuwa ndani ya ugatuzi kutokana na uongozi uliokuwepo; kugandamizwa, kunyanyaswa, kuonewa kulikokuwepo.

Tuliona ya kwamba njia pekee ni kuwa na ugatuzi tutengeneze sheria zetu wenyewe hapa chini katika serikali yetu ya Mombasa tuweze kuendeleza malengo yetu ili tutatue matatizo

ambayo tulikuwa nayo kabla ya uhuru, baada ya uhuru kabila ya vyama vingi kabla ya katiba mpya na ule ugandamizaji uliokuwepo bado unaendelea hapa Mombasa ukifanywa na serikali kuu.

Ni swala ambalo hatutalipa nafasi hata nukta moja, hatutakubali tutasimama imara Mheshimiwa Spika na kwangu mimi naona wakati umefika kutoa wananchi wa Mombasa ndani ya manyumba yao, kilio chao kisikike kama si sasa ni sasa hivi kuhakikisha kwamba ni lazima namna katiba inavyosema mwananchi ndio mwenye mamlaka zaidi.

Mheshimiwa Spika iwapo kama sisi viongozi maswala haya tutakuwa tunakanyagwa na tunagandamizwa wananchi tutawatoa kwa majumba yao na kilio chao kisikike kwa sababu tunaishi katika taifa ambalo linasikiza kilio kimoja ama sauti moja ya maandamano.

Hakuna jambo lingine ambalo serikali hii inaweza kusikia kwa sababu gani inawezekana vipi leo hii tumetengeneza *draft* yetu ya sheria yetu imeenda katika *printing* maana ya *printing* katika *government printers* sheria ambayo haifai inaregeshwa sheria ambayo haifai kuwa *printed* ije iende mpaka *public participation* ipitishwe mpaka hivi sasa imekuwa sheria kisha baadaye waje waseme sheria hii haifaa ilipitishwa kinyume cha katiba.

Mheshimiwa Spika kama si ugandamizaji, kama si unyanyasaji hatutakubali ya kuwa tutakuwa tunaregeshwa nyuma kila mara kwa mara na matukio haya yako mengine yako jikoni yanapikwa tunaambiwa kwamba hivi sasa kutakuwa na *dry port* kule sehemu za Naivasha basi wabebe na hio bahari wapeleke Naivasha....

(Applause)

Ni maswala ambayo yanagadhabisha wananchi na viongozi wa Mombasa Mheshimiwa Spika na ni maswala ambayo tutapigana nayo mpaka mwisho na si mara ya kwanza kuna yale ambayo yalitokea kuna wakati kulikuwa kuimarishwe uwanja wa ndege Kisumu tuliona uwanja wa ndege ukienda kujengwa Eldoret.

Mheshimiwa Spika ndio mfano wa mambo ambayo yanatendeka hivi sasa sheria ilitupa bandari; *habours and ferries* lakini tunaambiwa kwamba hatutakubaliwa maeneo mengine kama bonde la ufa kama maeneo ya kati wako na rasilmali zao zinawafaa pale pale walipo.

Kwa nini sisi leo hii twaambiwa kwamba hatutafaidishwa na rasilmali zetu mheshimiwa Spika? Huu ni ukoloni mambo leo ambao hatutakubali Waheshimiwa na wananchi wote wa Mombasa tunawaita tusimame pamoja tupigania haki yetu kama wenyeji. Ahsante Mheshimiwa Spika.

(Applause)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Mheshimiwa Serah Nyamvula.

Hon (Mrs) Nyamvula: Ahsante Mheshimiwa Spika mimi kwanza nitaanza mchango wangu na kuwa nitajifanya ni yule Mama Kadzo, Wanjiku asieelewa umesikia, ili yule mama aelewe ya kwamba hawezi kuwa na nyumba, chukua hili jambo uwe na nyumba uambiwe hii nyumba lakini hiki chumba si chako.

It's as simple as that ya kwamba hii ni nyumba lakini chumba cha kulala hii si yako mahali pote ni petu Mheshimiwa kwa wale ambao wanajua wanafanya kazi na bandari na hivyo vyote wanajua kwamba kila *city* imelia bandari iliopo pale ni ya ile *city*...

(Applause)

Hivyo vyote ni vya *city*, sasa leo tukiambiwa Mombasa si yetu ni mambo ya kushangaza lakini unajuwa Mheshimiwa Spika turudi nyuma sisi tulipata senators wawili wa kike na wa kiume lakini kumbe nia yao haikuwa Mombasa na swala la bandari ya Mombasa sio habari ya Mombasa ni habari ya Pwani nzima.

Kwa sababu kila linalo fanyika pale nenda pale ukasimame uangalie yanayofanyika pale ni mengi wale watu ambao wako pale wanahitaji kula wanahitaji kunywa, wanahitaji kukojoa na vyengine na vyengine.

Kwa hivyo sisi watetezi tuliwapeleka kule Seneti walipoteza mwelekeo walipofika kule wakaapishwa wakawa wakubwa sana wakakuta mambo ya kutetea haki za Mombasa hizi shauri yao mimi ikifika mwisho wa mwezi naenda kuchukua pesa yangu.

Sasa swala ni huyu wetu mimi ananititiza kichwa kabisa, amenitatiza kichwa manake sasa kama tulipitisha hapa kwamba aje anaruhusiwa kuja mara moja sijui mara mbili kwa mwaka sisi ameshaona tumepitisha hii tunaizungumzia hii kama kweli yeye ana nia nzuri na yeye ni msomi, mimi nimefanya kazi na Seneta Sarai akiwa *Kenya Human Rights* mimi nikiwa *National Gender Commission* ni mtu mwerevu sana.

Sasa yeye angekuja mbio akasema sikizeni hii tutakwama mahali tugeuze tufanye hivi na hivi hata kama atakuwa Gavana sasa si mpaka uniambie vile utakuwa Gavana si lazima unionyeshe utafanya nini nitachukua kura yangu nikupigie kwa sababu wajua kizungu sana...

(Laughter and applause)

Huwa haiendi hivyo kwa wengine wetu huwa haiendi hivyo inaenda kulingana na kazi zetu na ikiwa kila wakati sisi tutakaa tukilaumu yule mkoloni miaka 54 iliopita basi sisi tunashida.

Manake yule mkoloni yule yule mmoja ananiambia kila siku *the biggest economy is the port containers*, barabara kila mtu ana zake njiani kama wewe unaelewa njia ya Mombasa Mariakani vile ilikuwa na sasa vile ilivyo utajua *the biggest economy is the port* lakini sasa hata ukapeleka kila mmoja atachukua njia yake mmoja ako Rabai mmoja anasema anataka kuwa Gavana wa Mombasa.

Yale ambayo tuliwapelekea yale ya kutetea hakuna unajua hili swala katika wale wanazungumza wale *strategists* ambao wanatufanyia *strategy* za kampeni hili swala mpaka lieleweke mpaka kieleweke manake sasa kama huwezi nitetea sasa utanitetea lini angalia yani sisi Bandari ya Mombasa si yetu tumekaa tu hapa yaani sisi tuende tukaogele tufanye mashindano yetu lakini Bandari si yetu, kivipi jamani lakini sasa kuna tatizo ambalo lazima sisi tufanye lazima tuwaambie watu mashinani, lazima yule alielewe aelewe tunazungumza nini wewe fikiria jinsi hii lazima izungumzwe kwa upande wa serikali kuu.

Wewe fikiria Mheshimiwa Spika watu wanatafuta ugavana na hawataki kulizungumzia si utuambie watafanyaje na Kaunti ya Mombasa utakuwa unamwambia Mheshimiwa Uhuru ama utaketi kimya. Sasa wao kwa sababu ni tumbo joto na hawataki kuchafua yale maji wameketi kimya kitu tu wanataka waketi kule kule yule atakuwa Mwenyekiti Kenya Ferry, yule atakuwa Mwenyekiti wa KPA, yule atakuwa *Board Member*.

Juzi tuliona Brigadier Kibwana alikuja akakaa na sisi na akaona *boat* tumeipata hao ndio watu tunazungumzia sasa hawa hasemi hayo kwa sababu mabosi wao hawayataki sasa jamani ni turudi ndani kabisa watuelewe na mimi juzi nilikuwabandarini pale...

(Interruption)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Suleiman what is it?

Hon Boma: Point of correction. *Mheshimiwa mwenzangu amemshusha madaraka aliekuwa generali wa jeshi la Kenya kwa kumwambia....*

(Laughter)

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Amur what is it?

Hon Amur: Mheshimiwa naomba tu nchangie kidogo.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Mheshimiwa Nyamvula is still on the floor.

Hon (Mrs) Nyamvula: Sasa mimi nikiwaona na kofia wote ni moja...

(Laughter)

Lakini tunataka kuona ukipewa kazi ukipewa *Board Member* utatuletea nini wewe sasa hili swala lazima litolewe chini ya *carpet* liletwe tulizungumzie watu waelewe; nilikuwa nasema juzi nilikuwa pale bandari mkutano wa kina mama na mimi niliwaambia kina mama wa bandari siku moja kesi itaisha na ikiisha utatamani kama ulikubaliana na wenye kupigania ya kwamba bandari ije kwetu. Kwa sababu wao wengi wanaona ati ikija kwetu watafutwa kazi, wengi wanafikiria hivyo kwa hivyo hawaitaki kwa sababu za kibinafsi sio habari ya kwamba hapana.

Wametiwa uoga na wale na wajua wale hawazungumzi mambo ya bandari kwenye mkutano mkubwa wanazungumza huko ndani ndani, oh pesa zenu zitapotea, kazi zenu zapotea Waswahili wote watajaza bandari sijui nini; hizo vitu juzi niliwaambia kina mama tukubali tusikubali kuna siku kesi itasimama sasa umejipanga vipi sisi tukifika pale nje ya korti ushahidi namba moja wale kina mama na vijana ambao wanapika pale nje hao tu kila asubuhi anakuja pale mlangoni mtoto wake anasoma na mtoto wake ameelimika kupitia pale.

Kuna watu walioko kule ndani tunaweza kuendelea na kuendelea hivi sasa tunasikia na hii ndio yangu ya mwisho Mombasa *cement* wanachimba bandari yao pale kwao wanataka meli ziwe zinateremka kule zikipakuwa, shimoni inaenda kuwa *dredged* sasa hizi ni za nani zitakuwa za watu wa pale ama zitakuwa za serikali kuu ndio hoja Mheshimiwa Spika, hilo ndio swala. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Amur Murfad?

Hon Amur: Mheshimiwa ahsante sana mimi nitaanza kwa uzuri sana, huu ni uhuni mambo leo kwa sababu serikali ikiwa inataka kuendesha nchi lazima kuwe na mawiano katika Kaunti 47 na serikali kuu na sisi wakati katiba inatungwa hatukitunga sisi watu wa Bunge ilitungwa na wakenya wote wakati iligawanya majukumu katiba hii ambayo tunaita Katiba 2010 iligawanya majukumu kwa serikali mbili; serikali ya ugatuzi na serikali ya kitaifa.

Serikali ya kitaifa ikapewa majukumu yake pale chini ikaja ikatuambia majukumu ya serikali ya Kaunti *harbours and ferries belong to the County Governments*, si sisi tuliotunga Katiba watu wa Bunge hii ilitungwa na wakenya karibu ya milioni kumi

(Applause)

Sasa tunaheshimu mahakama lakini mahakama pia iheshimu Katiba ambayo ilitengenezwa na wakenya, katiba haikutengenezwa na Bunge, ilitengenezwa na wakenya milioni kumi leo tunaheshimu mahakama lakini mahakama hayo hayo yataka yaangalie je sisi tunalindwa na Katiba au tunalindwa na serikali kuu.

Tunajulikana wazi sisi Mombasa tuko upinzani ndio maana shida zinatuandama na hatujali kusema hivi na tutatoka kama bado ni upinzani kwa sababu ni haki yetu na ni mapenzi yetu kumchagua Gavana Hassan Ali Joho, ni mahaba yetu wa pwani na atarudi InshaAllah na maono yake ya kwamba watu wa Mombasa wasidhulumiwe ndio tisho kule kubwa.

Sisi tunasema hivi tulileta mswada hapa Bungeni tukauliza hata tukaenda tukasema tunataka *interpretation of law* kwa sababu ni shirika hilo hilo ambalo lilitoa katiba na tukasema kama wanakataa katiba basi mahakama itufafanulie sera za kusema *harbours and ferries they belong to the County Governments*.

Hii iko wazi si sisi tuliotunga tukawaambia watu wa sheria hiyo hiyo kwamba 200 ndio *international water*, hatuongei kuhusu maji ambayo yako nje *but we are talking about our resources which are within the 200metres*.

Sisi katiba tunaiheshimu hata mahakama inakuwa inaheshimu katiba kwa sababu katiba ndio ilileta uwezo huu si sisi Bunge tuliojipa uwezo huu katika katiba ya Kenya na ikiwa katiba imesema *harbours and ferries they belong to County* sasa wakatafute *interpretation* juu ya hii

Bandari sasa sisi pia feri ni *resource* yetu sasa ikiwa katiba ni msumeno ikiwa Narok wanapata na basi pia Mombasa wapate.

Sasa leo wanawapa mfano munajenga bandari Lamu tuanze kuwaambia watu wa Lamu wakatae bandari maendeleo ya nchi ya Kenya yakataliwe kwa sababu kesho mtatuambia ni mali yenu na wakati iko kwa watu wa Lamu, je tuanze kuwasukuma watu wa Lamu kwamba wapinge bandari isiende kule wachukue wachimbe bahari kwao watie maji kwao wafanye bandari yao na kama wanataka Bandari gushi wachukue na maji ya mvua waipatie jina Bandari ya Mombasa kama wanataka sana.

Lakini ukweli wa mambo ni kwamba tunahitaji ufafanuzi wa sheria na katiba, *it is the law that says harbours and ferries are under the county governments*. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Hatimy.

Hon. Mohamed Hatimy: Mheshimiwa Spika mimi nataka niseme maneno kusema kuwa *ferries and harbours belongs to the County*; hiki ni kichochoro feri inapita kutoka upande huu kwenda ule hii si *international water* wala Bandari nayo kuingia ndani hii si *international water*, *international water* ni 200 miles.

Lakini mimi ilikuwa naomba Nyumba hii inipatie nafasi niweze kutumana *proceedings* za hii kesi wiki ijayo nje na ripoti kamili tujue sisi tutakwenda kuzungumza kwa njia gani? Kwa sababu itabidi jambo la kwanza kuwa tukate rufaa na ukiangalia kichekesho ni kuwa hakuna mtu yeyote aweza kufanya kazi.

Kwa hivyo nawaambia Kaunti ya Mombasa na ushuru wetu tutazipima zile pesa tulizoambiwa *so that we should make sure they pay that license equivalent to that money* tuite mkutano tukubaliane tupime zile pesa walizoambiwa wakusanye na sisi tuwalipe na sisi tutahakikisha zile zile pesa pia wametulipa sisi na pia Mheshimiwa Spika kulingana na taarifa feri ni za Kaunti.

Kulikuwa zamani kuna kampuni ya Kenya Bus alafu ikachukuliwa na Kenya Ferry lakini hivi tulivyo sasa ni kuwa ile ni kampuni ya kibinafsi twataka kujua kile kiwanja kuwa sisi tuwalipe feri ni cha feri ama ni cha nani? Kwa sababu kiwanja chochote ambacho kiko katika Mombasa Kaunti na kiwanja ambacho hakiko katika serikali kuu itakuwa ni cha Kaunti.

Kwa hivyo Mheshimiwa Spika naomba Jumba hili tukubaliane wiki ijayo siku ya Jumatano tuje na ripoti kamili ya jambo hili alafu tuangalie na sisi tutaichukulia sisi kwa njia gani? Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Tom Ogalo.

Hon. Ogalo: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mheshimiwa Spika sijui niseme namna gani, sababu naona Kaunti ya Narok wanapata pesa kwa ukubwa wake na sisi hapa feri wanataka wachukue pesa kwa watu wale na sio feri alafu barabara tutengeneze, taa za feri, takataka tutoe pale alafu sisi tubaki bila pesa tena pesa ni ya mtu mmoj tu.

Mheshimiwa Spika hiyo pesa si ya feri ni mtu mmoja tu ndio ana hiyo *title deed*, nilijaribu kutaka kujua huyo mtu ni nani alijificha hataki kujulikana na kama hii feri ni ya serikali kuu niwachukue hii feri waende nayo huko kwa serikali kuu na wawache Kaunti maana hii ni ardhi ya Kaunti wachukue feri waende nayo watuachie shamba letu basi itakuaje hapa Mombasa na pesa wapate serikali kuu lakini Kaunti zengine wanapata pesa zao wamezoea kutuambiwa ya kuwa tunangoja maembe kutoka juu hakuna siku hizi kungoja tunafuata juu...

(Applause)

Hatutakubali mambo kama hayo Mheshimiwa Spika, hatutakubali kwa sababu ni vijana wanachukua pesa pale na wanagawanyana na saa zengine wanapigana, pesa hiyo itaenda wapi, na ni watu kidogo tu ndio wanataka pesa na magari ambayo yako pale ndani si yao ni ya watu wa

Mombasa kwa hiyo hatutaki zile nani, tunataka magari na kama ni hivyo watoke na magari yao yasitoke nje yakae kwa hiyo steji yabaki hapo hapo.

Mheshimiwa Spika kule kwangu kuna barabara mbovu kama hatuchukui ushuru kutoka kwao sasa tunatengeneza ya nini? Mheshimiwa Spika kama wanataka tuwalipe hatutawalipa ila wao ndio watatulipa sisi kwa hio Mheshimiwa Spika nayasema hayo kwa machache. Ahsante sana.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Okay thank you I think the statement has been over participated fully so we close the statement the committee to deal with it. Yes Clerk.

MOTION

Hon Suleiman Boma.

Hon. Boma: Thank you Mr. Speaker for allowing me to move the Motion sponsorship of county government of seafarers to seamanship course.

(Hon Boma read)

Sponsorship of County government of Seafarers to seamanship course.

THAT AWARE that unemployment is rife and rampant among the youths within the County;

FURTHER AWARE that the Standard Training Watch-keeping Certificate is a requirement for employment and practice under the International Maritime Organization regulations.

Mr. Speaker, CONCERNED that many unemployed youth miss employment opportunities as seafarers due to lack of training as seafarers while existing seafarers stand to be penalized for lack of certification.

Mr. Speaker Sir I therefore urge the County Assembly to RESOLVE that: The County government to sponsor unemployed youths and existing seafarers to the Standard Training Watch-keeping Certificate at Bandari College Mombasa.

(Hon Boma ended reading the Motion)

Naomba Mheshimiwa Tom Ogalo aiunge hii hoja yangu mkono.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Tom Ogalo.

Hon. Ogalo: Ahsante Mheshimiwa Spika nimesimama kuunga mkono hoja hii.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Thank you Members I would like to propose a question that the Motion by Hon Boma on Sponsorship of County government of seafarers to seamanship course be discussed.

(Question proposed and agreed to)

Yes Hon Boma.

Hon. Boma: Ahsante Mheshimiwa Spika kwa kunipa nafasi hii kwa mara nyengine; kwanza ilikuwa kazi ya ubaharia mtu alikuwa anaweza kufanya bila vibali vyovyote lakini sasa kulingana na shirika la *Maritime* siku hizi kuweza kupanda kwa meli mpaka uwe umepitia mafunzo hayo na mpaka dakika hii katika serikali yetu ya Mombasa ama katika Kaunti ya Mombasa tuko na mabaharia zaidi ya 10,000 lakini wale ambao wamepata mafunzo haya ni 1,000.

Mheshimiwa Spika watu wengi wa Pwani wanategemea kazi za ubaharia na kama Kaunti nyengine kama Kaunti ya Eldoret wameshagharamia watu wao kwa kazi hizi za ubaharia kupitia chuo chetu cha Bandari na wenzetu hawa wametangulia kuona mbele.

Kuna kazi ambazo pia zinakuja ambazo ni za kuchimba mafuta na kuchimba gesi, kazi hizi huwezi kuzipata mpaka uwe na vibali, serikali kuu kupitia kwa shirika la *Maritime* mara kwanza iligharamia ikapatia chakula cha mabaharia shilingi milioni 10 na kile chakula kilipofika

chuo cha Bandari kwa mafunzo na hivi juzi serikali kuu pia imetoa milioni tano mabaharia hao hao wafunzwe.

Serikali yenyewe imepeleka vijana wao nje kwenda kuwafunza kampuni ya *Base Titanium* katika upande wa Likoni *Sub County* ilipeleka mabaharia 60 kwenda zao Dar es Salaam na baada ya wale waliofunzwa wakaja hawana kazi.

Mheshimiwa Spika kama unavyojua sisi tunagandamizwa na serikali kuu na mfanyi kazi yeyote yule anayefanya katika bahari lazima awe na hivi vyeti; juzi tunashukuru Mheshimiwa Gavana kupitia kwa kesi hii tuliweza kupata lile boti kubwa la uvuvi wa samaki Boti ile haitazunguka katika bahari hapa ndani ndani isipokuwa itatoka nje na wale wavuvi wakikosa hivi vyeti huenda serikali ikaja ikatukandamiza kupitia kwa watu wa... ukakuta boti lile halina wavuvi,

Kwa hivyo Mheshimiwa Spika mimi naomba kabisa serikali yetu itusaidie mabaharia wetu wapate mafunzo katika hii mafunzo haya moja wapo ni katika huduma ya kwanza yaani *first aid*, kupambana na majanga ya moto yaani *fire fighting*, *lifesaving* na mengineo. Kwa hivyo Mheshimiwa Spika nawaomba Wabunge wenzangu tuunge mkono hoja hii isije mabaharia wetu wakaona tumetupwa ahsante sana.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Patrick Siminyu.

Hon. Siminyu: Ahsante Bwana Spika kwa kunipa hii nafasi ya kuchangia mada ambayo imeletewa na Mbunge kutoka Likoni. Mimi nakumbuka nikiwa mdogo ndoto yangu ilikuwa ni kufanya kazi katika bahari; pengine kuingia kwenye meli na kuwa *stowaway* kujipatia kitu cha maisha ama nifanye kazi ya kutoa mali bandarini.

Mheshimiwa Spika kama unavyojua bahari ni kwetu sisi kama watu wa pwani hatuioni na vile vile kwa sababu serikali kuu hakuna jambo inapata kwa sababu ukiangalia huko sehemu za juu kama mkoa wa kati wametengeneza vyama wamesaidia wakuzaji wa kahawa wanataka kuinua watu wao lakini Mombasa juzi nashukuru Gavana Joho na KCB wametoka na mfumo wa kusaidia wavuvi ili bahari ambayo iko kwetu ifaidi watu wake.

Mheshimiwa Spika nataka kukujulisha saa hizi mabaharia wengi ambao wanatoka na meli ni wa kutoka sehemu ya Tanzania kwa sababu vyeti hivi ni rahisi Tanzania kuvipata na ndio vyatafikana mtu kufanya kazi kwenye bandari na unajua hali ya maisha ya vijana wetu iko chini na serikali ya Kaunti ya Mombasa kuna mipango tofauti tofauti.

Hata juzi tulikuwa tuna mpango wa kufundisha watu ujuzi katika MTTI ili watu wapate ujuzi vijana wajipatie jinsi ya kujitafutia maisha na mfumo huu na ule unaweza tumika kupatia ndugu zetu mabaharia ujuzi ambao unatafikana kupitia kile cheti ili wapate fursa manake hakuna mtu yeyote anakubaliwa kuingia katika meli ambayo inaenda katika maji makuu bila kuwa na cheti kile na watu wengi wamekosa nafasi katika meli hizi kwa sababu ya ukosefu wa vyeti vile.

Na mimi ningependa Kamati husika ambayo ni elimu na Mwenyekiti yuko hapa na Mwenyekiti wa fedha tuangalie ni jinsi gani hawa mabaharia watasaidika ili wapate vyeti na itakuwa ni jinsi ya kuandika vijana wetu; mimi naunga mkono mswada huu kwa sababu itatengeneza nafasi za kazi kwa vijana wetu. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Thank you Hon Siminyu. Hon Wangudi.

Hon. Wangudi: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa fursa hii ...*(Inaudible)*... na hivi sasa ni mswada sasa umeanza kutengenezwa na kitengo cha elimu; kuna mafundisho ambayo yanaendelea sasa hivi ya vijana wetu na mara nyingi tunazingatia zile taaluma ama kazi zina kama kazi za kitalii ...katika Kamati yetu ...kwa basari...mswada huu...kuja kwenye Bunge hili.

Mheshimiwa Spika tutatilia mkazo...wale ambao wako na haja ya kufundisha ama kupata ufahamu maisha ya kibaharia mimi nikiwa Mwenyekiti wa Kamati ya elimu ni swala ambalo

tunalizingatia kutilia mkazo na kutokana na mswada huu tutaweka nguvu nyingi kwa upande kutokana na vile waheshimiwa watakavyo amua na ninaomba Waheshimiwa wote tuunge mswada huu mkono ili tuweze kutia mkazo kabisa ndipo vijana waweze kujifundisha hizi kazi za kibaharia.

Nashukuru wakati mmoja niliweza kufanya kazi ya kibaharia na nilitoka na meli kutoka mahali fulani mpaka mahali fulani Mheshimiwa Spika, kwa hivyo naunga mia fil mia mswada huu. Ahsante Mheshimiwa Spika.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Hon Mohamed Hatimy.

Hon. Mohamed Hatimy: Thank you Mr. Speaker I stand under Standing order 53 at the same time I want you to put a question under Standing order 28.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): 53 and 28.

Hon. Mohamed Hatimy: 50(3) and 28.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): 50 (3) manner of debating Motions, *'Despite paragraph (2) the Speaker may on the request of a Member defer the putting of the question to the following day in which case the Speaker shall thereupon nominate a time which the question shall be put .*

Hon. Mohamed Hatimy: 28 Mr. Speaker I seek leave...

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): 28 adjournment of the County Assembly;

(1) A Member at anytime for reasons stated seek leave to move, 'That, this County Assembly do now adjourn''

(2) If the Speaker is of the opinion that such motion for adjournment of the County Assembly is frivolous, vexatious or and abuse of the proceedings of the County Assembly the Speaker may forthwith put the question thereon or decline to propose it.

(3)The debate on a Motion under this Standing order shall be confined to the matter of the Motion. So Hon Hatimy what is the reason for adjournment.

Hon. Mohamed Hatimy: Because there is no quorum Hon Speaker.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Clerk can you ascertain if there is quorum. Fadhili I will come to you.

Hon. Mwalimu: Mr. Speaker.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Clerk ascertain if there is quorum.

(Clerk confirmed lack of quorum)

Sergeant at Arms can you ring the quorum bell.

(Quorum bell rung)

Clerk can you ascertain whether there is quorum.

(Clerk confirmed lack of quorum)

Yes Hon Hatimy.

Hon. Mohamed Hatimy: I want you to invoke Standing order 32 my watch says 4:11pm, remaining with one minute.

Deputy Speaker (Hon. Mswabah Rashid): Yes Clerk can you ascertain that there is quorum.

(Clerk confirmed lack of quorum)

ADJOURNMENT

Members since there is no quorum this House stands adjourned until next week.

The House rose at 4:14pm.